

označevalni material (kuharičina zarotitev, vihar v kuhinji, ki odpihne papirje, ter Bachov Pasion po Mateju) konotiral povsem nekonsekventnega metaforičnega očiščenja, višjih sil, ki pospravijo vse skupaj, in sploh svetlih perspektiv, ki se odpirajo zunaj "zakletoga gradu". Mislimo, da gre za poskus koncesije tradicionalno zmagovalskemu načinu prikazovanja NOB, ki prav zato izzveni v prazno, prav nasprotno, učinkuje kot farsa. Tako se v celoti precej nova in za naše razmere presenetljiva zastavitev razbija ob nekaj čereh, ki jih scenaristična/dramaturška zasnova ni znala obvladati.

Bogdan Lešnik

Osebnost stvari

(Lične stvari)

Scenarij: Aleksandar Mandić
Režija: Aleksandar Mandić
Direktor fotografije: Radoslav Vradić
Scenografija: Aleksandar Mandić
Glasba: "Bijelo dugme" — skladatelj — Goran Bregović
Tonski snemalec: Siniša Jovanović
Montaža: Ljiljana Vukobratović
Igrajo: Maja Sablić, Snežana Sablić
Proizvodnja: "Centar film" — Beograd
 Televizija Beograd

Cinema verité je bolj ali manj že zdavnaj izginil, že zdavnaj je izčrpal svoje estetske možnosti in zmožnosti, čeprav je svojem času dal nekaj izrednih dokumentov temporalnega značaja in s tem označil vezanost filmskega stila (kakor tudi npr. književnega) na določene ideološke tokove v spremenljivih okoliščinah strukturiranosti poteka procesov meščanske ekonomije! Le-ta, seveda čim širše razumljena, nosi v sebi določene momente specifične produkcije in reprodukcije subjekta, ki mu glede na njegovo formiranost v prav isti spremenljivosti v nobenem trenutku, tudi v okviru estetsko definiranega polja, ni mogoče pristopati na način kateregakoli postopka, ki ga repeticijska predela v šablono.

Seveda je mogoče napraviti film, ki je repeticijska postopka, toda takšen film, če ne najde določene diverzije šablonskega postopka, ostane nujno "prekratek" — v nobeni točki ne nakazuje proboja dane ideološke in estetske formacije.

Postopek v "Osebnih stvareh" razkazuje samega sebe — tako kot na primer v Raichenbachovem filmu "Tako veliko srce". Toda primerjava ne more seči dlje kot do ugotovitve podobnosti postopkov. Film "Osebnost stvari" bi lahko vzdržal kritiko samo kot dogodek v televizijski oddaji o npr. usmerjenem izobraževanju. Postopek izdelave filma sestoji iz izbora neke beograjske mladenke (Maja Sablić), ki jo kamera in mikrofoni spremljata nekaj mesecev do trenutka, ko začne študirati nekaj drugega kot si je želela. Maja

Sablić torej igra samo sebe in v stilu cinema verité čveka o banalnostih, ki pač lahko okupirajo maturantko, ki hoče postati igralka.

Film v okviru tega svojega postopka seveda ne doseže prav ničesar, predvsem pa dokaže našo prejšnjo trditev. Šablona postopka ga vrže v ideologizirano predstavo o mladosti in še tiste možnosti, ki si jih je film morda pridobil v času svojega izdelovanja, ostanejo zanemarjene. "Nevsakdanja" vsakdanost beograjske mladenke ostane neproblematizirana in veliki plani občasne zamišljenosti med pripravami na sprejemni izpit na Igralski akademiji ne označujejo ničesar drugega kot avtorjev (A. Mandić) smisel za "globinski" pozitivistični psihologizem. Skratka gre za film o "zezanju" s kamero in mikrofonom in morda se je avtorjem nehote posrečilo, da so koga spomnili na cinema verité s svojim varietejem o nastajanju perspektivne članice patriarhalne družine.

Partiharizem je ideologija, ki pravzaprav nosi vso hitro izčrpljivo konotacijo filma. Avtorji namreč uspejo v formiranju takšnega stila distanciranosti, ki povsem pristane na zdravorazumski okvir "objektivnosti", ki jo film tretira. Možnost takšnega filma, da bi kakorkoli razširil ozki prostor ideologije mladosti, je bila edino morda v montaži glede na značaj ad hoc — snemanja. Toda prav montaža se kot pianec plota drži kronološkosti in ostane povsem površna.

Darko Štrajn

Ko pomlad zamuja

(Kur praveri vonohet)

Scenarij: Azem Shkreli, Ymer Shkreli
 (po motivih iz dnevnika Fadila Hodže)
Direktor fotografije: Milorad Jakšić-Fandja
Scenografija: Nuredin Loxha, Miljen Kljaković
Kostumografija: Violeta Xhaferi
Glasba: Rauf Dhomi
Zvočna oprema: Božidar Kremarić
Montaža: Zlatko Pušić
Maska: Ivan Lalić
Igrajo: Hadi Šehu, Feruk Begolli, Abdurrahman Shala, Enver Petrovci
Proizvodnja: "Kosova film" — Priština

NO boj, partizanski boj kot velika preskušnja človečnosti — prave vsakdanje, ne patetično privzdignjene, heroizirane. Albanski film se je pogumno spopadel z bojevnimi vsakdanom in čeprav je poudarek še zmerom pri tistem, kar se v stiskah vojnega časa in disciplini vojske pokaže pozitivnega, pri tovarištvu, požrtvovalnosti, zadržljivosti, predanosti ideji, za katero se bojuješ (čeprav velikokrat samo polzavestno, ko se situacija zaostri v čisti boj za obstanek), so živo prisotne tudi človeške šibkosti. Albanski film, ki prikazuje albansko življenje, četudi stisnjeno na skupni imenovalec partizanstva, ima za nas še zmerom pridih eksotičnega; toda filmska pisava Ekrema Krieziuja je zelo jasna, čista in izpisana in kaže krepko ustvarjalno osebnost, ki ji je praksa pri televiziji koristila, ne da bi zapognila režijske prijeme v kompromisno filmsko/tematsko smer. Krieziu je delal film za široko platno z vso doslednostjo, ki jo — mimogrede rečeno — zahteva že sama tema *Zamujajoče pomladi*: gre namreč za izrazito kolektivno podobo, ali, kot trdijo ustvarjalci, za film, "katerega glavni junak je vojna" in se v njej posamezniki s svojimi posebnimi željami, skrbmi in nemiri zgubljajo, prenesti jo more samo ljudstvo, narod v celoti. — Nikakor pa se posamezniki ne zgubljajo tako, da ne bi nekateri igralci — predvsem Hadi Šehu, pa tudi Abdurrahman Shala in pa Faruk Begoli v eni svojih najboljših vlog (letos je imel v Pulji tri različne in zelo opazne) — izoblikovali izrazitih, presunljivo individualnih likov, ki se skladno vključujejo v celoto.